

DEDIČI, NIE POHANIA!

Keď vás niekto označí ako pohanov a vy sa ohradíte, môžete sa stať, že povie - to nie je nadávka. Že je to označenie stavu - pohan ako vyznávač predkresťanského náboženstva. Čo ale slovo „pohan“ v skutočnosti znamená? Kedysi pohan znamenalo dedinčan. Je to pôvodom cudzie, latinské slovo - *pāgānus* - pôvodne vo význame dedinčan, sedliak, neskôr - keďže kresťanstvo sa šírilo „zhora“, teda z mestského strediska, sa týmto slovom označovali „nekresťania“, teda vyznávači pôvodného duchovna či náboženstva. Do staroslovienčiny prevzaté ako „*poganъ*“, „*poganinъ*“ - už znamenalo príslušník pôvodného duchovna a používalo sa to od počiatku u nás v hanlivom význame, ako aj dnes. No dobre, uznajme, že takéto označenie nemusí byť nadávkou či hanlivým označením, i keď sa tak zväčša používa. (Príznačne znie nekoreňoslovné prechýlenie „pohan - pohaniť“). *Dedinčan* môže byť dedič - ten, kto *dedí*. Ten, čo dedí dôležité duchovné hodnoty, je duchovne bohatý. Nie je až také dôležité, či žije na dedine, alebo na inom mieste - v meste. Označenie „dedina“ je odvodené z predkresťanskej rodovej osady, na čele ktorej stál ded. Takisto označenie „obec“ znamená občina, teda názov slobodnej slovanskej osady z čias rodného duchovna, teda z doby pred zhabaním jej majetku cirkvou (viď doklady po otočení ďalšej strany).

Keď prišli na naše územie prví kresťanskí pútnici, nežili tu žiadni pohanovia v zmysle nevedomosti či bezbožnosti. Žila tu prevažne poľnohospodárska prírodná kultúra, ktorá mala také náboženstvo, aké potrebovala, vekmi overené. To sa prejavovalo napríklad tým, že naši predkovia Sloveni nemali v čase pôvodného duchovna výraznejšie ťažkosti so samosprávou. Bolo to vedomie a viera, ktorá Slovenom zabezpečovala celostnejšie vnímanie sveta, bola to viera, z ktorej vyplýval duchovný náboj, potrebný na udržiavanie súladnej spoločnosti, na súlad medzi ľuďmi a inými bytosťami, človekom a prírodou, mužom a ženou, mladými a starými... Zároveň to bola viera, ktorá nestavala múr medzi spoločnosť Slovenov a iné náro-

dy. No bola to viera, ktorá nestavala múr ani medzi ľudské bytosti a bytosti iné – rastliny, zvieratá... Bola to zároveň viera, ktorá nezotročovala ducha človeka pred strachom zo smrti a týmto ho neuvrhla do nevoľníctva. Táto viera neudržiavala nevoľníkov v poddanstve pod zámienkou vynútenej náboženskej poslušnosti a neuvrhla Slovenov, národ prevažne poľnohospodársky, do poddanského stavu. Táto viera pomáhala Slovenom ubrániť sa aj pred dravými koristníckymi nájazdníkmi. Áno, určite by sa dali nájsť na slovanskom duchovne nedostatky, ale to by sa dali v každom.

Napriek tomu všetkému nazývali kresťanskí misionári našich predkov pohanmi. Títo „pohania“ ich vítali tak, ako bolo zvykom vítať aj iných cudzincov, ktorí prichádzali v mieri: chlebom a soľou. Ani ich neupálili, ani ich neobesili, ani ich neukrižovali. Nebol dôvod potláčať slovanskú vieru, ktorá nebola slepo násilnícka.

Našich predkov považovala cirkevná moc za zlých pohanov. Nebolo to nič výnimočné. Kamkoľvek totiž prišla cirkev, aby rôznymi spôsobmi pripravila národy o pôvodnú vieru a vtlačala im svoju moc, nikde, v žiadnej časti sveta v skutočnosti nežili „pohania“, ktorí by nemali žiadnu vieru. Všade žili národy, ktoré nejakú vieru mali, i keď nie vždy sa ku kresťanským priekopníkom správali tak ako Sloveni na našom území. Medzi slovami kresťanstvo a cirkev je nielen jazykový, ale aj významový rozdiel. Ten sa prejavoval aj v živote nášho národa. Napríklad medzi Slovenov prišli prv keltskí kresťania (írsko-škótske rády). Nemáme správy, že by zakazovali, nevieme, že by rúbali svätoháje. Mohli to byť kresťania. Po nich prišli cirkevníci. Najprv germánski (franskí), potom dokonca cirkevníci z čiastočne slovanského územia – Konštantín a Metod. Títo boli viac príslušníkmi cirkvi ako mocenského nástroja než vyznávačmi láskavého učenia. Svedčia o tom aj ich činy. Dnes ich mnohí vedia. Áno, priniesli nové písmo, písmo hláskové, ktorým nahradili písmo znakové a iné písma. Ale – jeden z prvých výsledkov ich písma bol zákaz pôvodnej viery. A príkaz pre vládarov – starešinov a kniežatá – aby podporovali nie pôvodnú, ale privezenú vieru. Nebol to príkaz hocijaký. Bol to zákon, ktorí sami pripravili. Podľa tohto cyrilometodského zákona boli za

niektoré prejavy „pohanstva“ tresty predania do otroctva^{*37}, zhabanie majetku celej občine, tresty zmrzačenia^{*38} a iné telesné i duchovné šikanovanie, ktorým cirkevníci prenasledovali spoluobčanov za uskutočňovanie pôvodnej duchovnej kultúry. Majetky zhabané občanám, v ktorých sa uskutočňovali pôvodné obrady, ale tiež výnosy z účastníkov obradov, ktorých „vierozvestcovia“ prikázali predat' do otroctva, mali podľa tohto zákona pripadnúť „chrámu“ (teda cirkvi), ale aj chudobným kresťanom^{*39}. To bol hneď trojaký dôvod, prečo

*Smrtka, obchôdzka Kurine baby, Kelčov.
Slivka Martin, Ľudové masky*

sa prichýliť k novému náboženstvu: nebyť predaný do otroctva, neprísť o svoj majetok, získať majetok „pohanských“ susedov. Naplnenie súdneho zákonníka sa mohlo uskutočniť len krutým plienením našich dedín „kresťanskými“ prepadovými oddielmi, ako je to popísane o niečo neskôr v susedných Čechách^{*40}. Toto plienenie teda vzhľadom na nariadenia spomínaného zákona bolo spojené s rabovaním, lovením otrokov a asi aj okamžitými súdmi a, samozrejme, zabíjaním tých, ktorí sa postavili na odpor.

„Kresťanskí“ vládcovia, čo prišli neskôr, neboli o nič láskavejší voči prírodnému duchovnu.

*37 Konštantín v prvom zákone napísal a povedal takto: **Každá dedina, v ktorej sa konajú obety alebo prísahy pohanské, nech je odovzdaná Božiemu chrámu so všetkým majetkom, ktorý patrí pánom v tejto dedine. Tí, ktorí vykonávajú obety a prísahy, nech sa predajú so všetkým svojím majetkom...** – R. Marsina a kol. autorov, *Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II.* – Slovensko očami cudzincov, str. 196.

*38 Odrezanie nosa, tamže, str. 197.

*39 Tamže.

*40 Kosmas, *Kosmova kronika česká*, str. 125., V tejto knihe viac na strane 62.

Kráľ Štefan po storočnom návrate Slovenov k pôvodnému duchovnu (cirkevný vplyv len náznakovo pretrvával) zaviedol tvrdú ruku a cirkevný desiatok. Za čo bol aj vyhlásený za svätého, i keď dal umučiť nejudného svojho nepriateľa – kniežaťu Vazulovi dal vypichnúť oči a olovom zaliť uši... Za jeho nasledovníka, kráľa Ladislava, prikazuje (cirkevná) Sabolčská synoda r. 1092 trestať pôvodné obrady pri studničkách, prameňoch, posvätných stromoch, kameňoch...^{*41}

Cirkevné nariadenie za uhorského kráľa Ondreja I. výslovene prikazuje dôsledne likvidovať všetky prejavy „pohanskej“ viery a dáva tejto činnosti platnosť zákona: **„Ak by ktorýkoľvek obyvateľ Uhorska, alebo cudzinec v Uhrách sa nachádzajúci, odovzdával sa pohanskému rítu pohanského ľudu a k pravej viere Ježiša Krista sa ihneď nevrátil a neprijal svätý zákon zanechaný bohumilým kráľom Štefanom, nech je odsúdený na stratu hlavy a majetku... pohanské obrady a falošní bohovia nech sú odstránení a ich podobizne znivočené“**^{*42}. Ná. Tak tu ho máme, svätuškára. Za uskutocňovanie pôvodných duchovných obradov majetky zhabať a hlavy odseknúť. Kráľ Ladislav I. (1077-1095) je „veľkorysý“, za prejavy pôvodného duchovna nežiada hneď stratu hlavy, aspoň nie v zákone. Za obrady pri stromoch, studničkách a kameňoch „*svoju obžalobu nech odpykajú volom*“^{*43}. Z uvedeného vyplýva, že i keď v našich krajinách „kresťanskí“ vládcovia zakázali pôvodné duchovno, plienili pôvodné obrady a vyrubovali posvätné stromy, ľud sa napriek častému krutým trestom pôvodnej viery nevzdával. Cyril, Metod, Štefan, Ladislav, všetci velebení. Napriek mrzačeniu, zotročovaniu, zabíjaniu a prenasledovaniu svojich blížnych. Naozaj je dobré ich až tak veľmi oslavovať? Lebo jedni zostavili slovanské písmo, lebo ďalší založili „kresťanský štát“, lebo nás „povýšili“ na inú úroveň (v konečnom dôsledku väčšinu obyvateľstva až na nevoľníctvo), lebo nás nevyhladili ako „pohanských“ polabských Slovanov, lebo nás to zvýhodňuje

*41 Martin Slivka, Slovenské ľudové divadlo, str. 94.

*42 Tamže, str. 90, podľa Péterfyho, Sacra Consilia... Viedeň 1942. V origináli sa píše – skýtskeho ľudu a skýtske obrady, názov Skýti pre všetkých „barbarov“ zaviedol biskup Synesios z Kirény.

*43 Milan Varsik, Dotyky s minulosťou, str. 38.

Železné okovy zo Starého Města.
Galuska Luděk, Slované - doteky předků

pred „Západom“... To je teda dobrý západok – úpadok. Tých, ktorí boli predovšetkým nasledovníkmi Ježišovho učenia, je teda lepšie označovať ako kresťanov. A tých, ktorí sú predovšetkým príslušníkmi nejakej ustanovizne ako mocenského nástroja, pričom duchovné učenie nena-

plňajú, tých takto označovať nemusíme.

Bolo prirodzené, že mnohí Sloveni načúvali kresťanstvu, keďže ich pôvodná viera bola v niečom podobná – v úcte k iným, k hostom, v láske k ľudským bytostiam, v nehrabivosti. Zachované sú dokonca dobové záznamy, podľa ktorých slovanských „pohanov“ dávali samotní kresťanskí mníši neraz za vzor aj kresťanským susedným národom, napríklad v ohostinstve. *„Slovanské kmene boli také pohostinné, že to neviem ani povedať. Túto svoju vlastnosť nestratili ani teraz, lež stále sa jej rovnako držia“... Voči tým, ktorí k nim prídu ako hostia, sú láskaví a ochotní...* *44 Nie náhodou majú slová **host'** a **hostina** rovnaký slovný koreň – Sloveni hostili hostí. Za vzor dávali kresťania Slovanov pôvodného duchovna v spoločenskom cítení, ktoré nedovoľovalo nechať súkmeňovcov v biede.

*44 Lev Múdry píše – R. Marsina a kol. autorov, Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov II. – Slovensko očami cudzincov, str. 211.